

УДК 373.21

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-3-47>**Людмила ШУЛЬГА,**

orcid.org/0000-0002-2504-0944

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної освіти

Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»

Запорізької обласної ради

(Запоріжжя, Україна) lnshulga@ukr.net

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті проаналізовано діяльнісний підхід до формування мистецько-творчої компетентності дитини дошкільного віку. Актуальність теми дослідження зумовлена новим Державним стандартом дошкільної освіти та пріоритетними завданнями освітнього напрямку «Дитина в світі мистецтва» з формування ключових компетентностей, завдяки яким дитина виявляє здатність до самостійної і продуктивної діяльності, творчості, дослідження, пошуку нових знань, розв'язання проблем. Метою статті досягнуто за допомогою описового, порівняльного та практичного методів. Зазначено потребу сучасної системи освіти в переосмисленні сутності педагогічних підходів, пошуку активізації і переведення дитини в позицію суб'єкта пізнання, здатного до творчого самовираження. Наведено результати опитування педагогів, які свідчать про спрямованість організованої образотворчої діяльності в закладах дошкільної освіти на знаннєвий і технічний складники мистецької діяльності. Зроблено аналіз наукових досліджень із проблеми та охарактеризовано поняття «діяльнісний підхід». Розглянуто потенціал діялісного підходу в процесі сприймання естетичного об'єкта і художнього самовираження. Зроблено висновок, що діялісний підхід у художньо-продуктивній творчості виходить за межі технічних умінь та навичок і забезпечує легке включення кожної дитини в активне самовираження зручними для неї засобами, занурення у мистецтво і проживання художнього образу на емоційно-почуттєвому рівні, свободу вибору зображувальних засобів. Зазначено, що художньо-продуктивна діяльність за допомогою діялісного підходу набуває для дитини характеристики дослідження, гри, проєктної діяльності. У результаті запровадження діялісного підходу в художньо-продуктивну творчість дитини дошкільного віку відбувається формування мистецько-творчої компетентності, емоційно-ціннісного ставлення до естетичних об'єктів, забезпечення задоволення від мистецької діяльності, можливості художньо-творчого самовираження кожної дитини.

Ключові слова: діялісний підхід, мистецько-творча компетентність, діти дошкільного віку, художньо-продуктивна діяльність, Державний стандарт дошкільної освіти, образотворча діяльність.

Liudmila SHULHA,

orcid.org/0000-0002-2504-0944

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Preschool Education

Municipal Institution «Zaporizhzhia Regional Institute of Continuing Pedagogical Education» of

Zaporizhzhia Regional Council

(Zaporizhzhia, Ukraine) lnshulga@ukr.net

ACTIVITY APPROACH IN THE FORMATION OF ARTISTIC AND CREATIVE COMPETENCE OF A PRESCHOOL CHILD

The article analyzes the activity approach in the formation of artistic and creative competence of a preschool child. The urgency of the research topic is due to the new State Standard of Preschool Education and the priority tasks of the educational direction "Child in the world of art" in the formation of key competencies, through which the child shows the ability to independent and productive activities, creativity, research, new knowledge, problem solving. The purpose of the article is achieved through descriptive, comparative and practical methods. The need of the modern system of education in rethinking the essence of pedagogical approaches, search for activation and transfer of the child to the position of the subject of cognition, capable of creative self-expression, is noted. The results of the survey of teachers are given, which testify to the orientation of organized art activity in preschool institutions on the cognitive and technical components of artistic activity. The analysis of scientific researches on a problem is made and the concept "activity approach" is characterized. The potential of the activity approach in the process of perception of an aesthetic object and artistic self-expression is considered. It is concluded that the activity approach in artistic and productive creativity goes beyond technical skills and provides easy inclusion of each child in active self-expression by convenient means, immersion in art

and living artistic image on an emotional level, freedom of choice of visual aids. It is noted that artistic and productive activity with the help of the activity approach acquires for the child the characteristics of research, play, project activity. Because of the introduction of the activity approach in the artistic and productive creativity of preschool children is the formation of artistic and creative competence, emotional and value attitude to aesthetic objects, ensuring satisfaction with artistic activities, opportunities for artistic and creative expression of each child.

Key words: *activity approach, artistic and creative competence, preschool children, artistic and productive activity, State standard of preschool education, art activity.*

Постановка проблеми. Освіта на сучасному етапі зазнає суттєвих змін, пов'язаних із модернізацією змісту, запровадженням педагогічних підходів до його реалізації та формуванням найважливіших життєвих навичок, яким необхідно навчити дітей сьогодні, щоб вони мали можливість реалізувати себе впродовж життя.

Одними з таких навичок на Всесвітньому економічному форумі в Давосі (2018–2022 рр.) було визначено: вирішення комплексних завдань, критичне мислення, креативність, взаємодію з іншими людьми, емоційний інтелект, розсудливість і вміння ухвалювати рішення, готовність і вміння допомагати іншим, ведення переговорів, когнітивну гнучкість (Всесвітній економічний форум, 2019).

Новий Державний стандарт дошкільної освіти в Україні враховує світові тенденції у підготовці нового покоління і спрямовує оновлений освітній зміст на вирішення завдань із формування ключових компетентностей, завдяки яким дитина буде здатна до самостійної і продуктивної діяльності, творчості, дослідження, пошуку нових знань, розв'язання проблем.

Виконання завдань Державного стандарту вимагає від сучасної системи освіти переосмислення сутності педагогічних підходів, пошуку активізації і переведення дитини в позицію суб'єкта пізнання, здатного до творчого самовираження, та актуалізує ідею запровадження діяльнісного підходу у навчанні, вихованні й розвитку дитини.

Аналіз досліджень. Аналіз проблеми запровадження діяльнісного підходу в освіті висвітлює наукове обґрунтування таких аспектів, як: філософські (М. Каган, В. Лекторський, І. Фролов, Г. Юдін та ін.), психологічні (І. Бех, Д. Гальперін, Т. Гура, В. Давидов, Г. Костюк, А. Леонтьєв, С. Рубінштейн), педагогічні (І. Бех, Н. Гузій, Л. Зайцева, Г. Іванюк, В. Лозова, О. Рома та ін.), компетентнісні (Н. Бібік, О. Овчарук, О. Савченко), дидактично-інтегровані (А. Данилюк, І. Козловська), мистецькі (Л. Масол, О. Рудницька, Б. Юсов).

Діяльнісний підхід розглядається науковцями в єдності з особистісним компонентом як єдина інтеграція, спрямована на самореалізацію особис-

тості (О. Бондаревська, В. Лозова, Т. Стефановська, С. Якиманська).

Г. Іванюк, А. Січкач убачають у діяльнісному підході утворення, яке містить складник «само-реалізації, саморозвитку особистості людини як суб'єкта діяльності» (Іванюк, Січкач, 2015: 127).

На ціннісні параметри суб'єктивного світу дитини у реалізації діяльнісного підходу звертає увагу О. Газман і зазначає про врахування життєвих планів, ціннісних орієнтацій та акцентує увагу на співробітництві дітей і дорослих із метою створення сприятливих умов для саморозвитку всіх суб'єктів освітнього процесу (Газман, 1995: 20–21).

О. Висоцька розглядає діяльнісний підхід в освіті як «зміщення акцентів у навчанні та вихованні у бік формування більшої життєвої активності особистості, а саме здатності до самостійних, чітко усвідомлених і вмотивованих дій, спрямованих на саморозвиток та самовдосконалення» (Висоцька, 2018: 11).

Л. Масол у визначенні діяльнісного підходу в мистецькому напрямі освіти вказує на його спрямованість на розвиток художніх умінь, здатність застосовувати їх у практиці, наголошує на практичній орієнтованості, формуванні культури споживача художніх цінностей та творчій спроможності у втіленні задуму у власній діяльності (Масол, 2015: 17).

На необхідність переосмислення концепту діяльнісного підходу в освіті вказує О. Рома і зазначає важливість усвідомлення педагогом як змісту освітньої діяльності дітей, її закономірностей, механізмів розгортання, формування навчальних дій, так і власної професійної діяльності, її проєтування, вибудовування відповідно до організації, забезпечення та активізації навчальної діяльності дітей (Рома, 2020).

Мета статті – розглянути педагогічні умови запровадження діяльнісного підходу до формування мистецько-творчої компетентності дитини в освітній системі закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Державний стандарт дошкільної освіти визначає мистецько-творчу компетентність як «здатність дитини практично реалізувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату

творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності», виокремлює її види залежно від діяльності (художньо-продуктивну, музичну, театралізовану) і розглядає як результат елементарну обізнаність дитини у специфіці видів мистецтва, ціннісне ставлення до різних видів мистецтва і мистецької діяльності» (МОН України, 2021: 21–22).

Пріоритетним завданням мистецького напрямку в дошкільній освіті виступає формування емоційно-ціннісного ставлення на основі інтересу до мистецької діяльності, задоволення від неї, емоційного відгуку на прояви краси, ціннісного особистісного ставлення, елементарних уявлень про види мистецтва. Завдання з формування елементарних мистецьких навичок спрямоване на забезпечення можливості художньо-творчого самовираження кожної дитини. За умов поєднання емоційно-ціннісного та діяльнісного компонентів відбувається формування мистецько-творчої компетентності і розвиток творчих здібностей дітей.

Проведені в системі післядипломної освіти дослідження серед вихователів дошкільних закладів Запорізької області доводять, що заняття з малювання здебільшого спрямовані на технічний складник мистецької діяльності. Під час сприймання творів живопису 62% вихователів акцентують увагу дітей на знаннєвому складнику: інформації про автора, назві картини, розумінні її змісту, композиції, розпізнаванні зображених об'єктів, кольоровій палітрі. Лише 38% педагогів звертають увагу на чуттєві враження дітей, переживання ними змісту зображеного, його емоційно-ціннісний складник. Позитивним результатом створення художнього образу вважається 47,6% педагогами дитячий малюнок, який відповідає зразку вихователя, виконаний акуратно і своєчасно. 52,4% вихователів убачають позитивний результат у зацікавленості дітьми процесом малювання, творчому ставленні до образотворення. Результати дослідження доводять актуальність проблеми усвідомлення педагогами сутності мистецько-творчої компетентності та діяльнісного підходу в художньо-продуктивній творчості дітей дошкільного віку.

Вирішенню означених завдань у формуванні мистецько-творчої компетентності сприяє діяльнісний підхід у самостійній та організованій діяльності дітей дошкільного віку.

Самостійна художня діяльність відбувається з ініціативи дітей, не вимагає безпосереднього керівництва вихователя, надає можливість для

самовизначення і самореалізації дитини в мистецькій творчості: самостійно вибирати вид діяльності, тему і зміст, використовувати за бажанням технічні засоби і прийоми, вирішувати спосіб практичного використання отриманого образотворчого продукту тощо. Самостійна діяльність забезпечується внутрішньою активністю дитини: інтересом, мотивацією, цілепокладанням, плануванням дій, концентрацією уваги, увагою, здійсненням вибору матеріалів, способів, прийомів, дослідницькою потребою, що безпосередньо сприяє творчому самовираженню, художній самореалізації і практичному застосуванню набутих раніше компетентностей. Самостійна художня діяльність дає змогу дитині бути справжнім суб'єктом, самотужки вирішувати і реалізовувати творчий задум, що в результаті забезпечує розвиток її діяльнісної спроможності, творчих здібностей і сприяє формуванню мистецько-творчої компетентності.

Організована художня діяльність дітей у закладі дошкільної освіти відбувається на заняттях, розвагах, в індивідуальній та гуртковій роботі і характеризується підготовкою педагога: визначенням теми, мети, часу, місця, умов, ходу проведення, матеріалу, обладнання, форм, методів, прийомів тощо.

За таких умов творчий складник художньої діяльності обмежується: дитина повинна уважно розглянути естетичний об'єкт, вислухати розповідь вихователя і відповісти на запитання, запам'ятати продемонстровані способи, прийоми і послідовність виконання зображення, відтворити це у своєму малюнку та взяти участь у підведенні підсумку заняття.

Незважаючи на практичну орієнтованість заняття з образотворчої діяльності, на розвиток художніх умінь і здатності застосовувати їх у житті, обмеженість діяльнісної свободи, дослідницького складника у сприйманні краси, взаємодії з нею, вираження особистісного емоційного ставлення до неї вибраними засобами або прийомами обезбарвлюють процес художнього самовираження дитини.

Запропонована The LEGO Foundation модель діяльнісного підходу враховує п'ять ключових характеристик гри: значущість, соціальність, активність, вмотивованість, радість, завдяки яким відбувається зв'язок із досвідом дитини; формуються комунікаційні та соціальні вміння; забезпечується право вибору на основі пропозицій та запитів, можливість досліджувати, ділитися ідеями, пробувати, помилятися; отримується позитивний досвід і відчуття впевненості у власних силах (Hirsh-Pasek et al., 2015).

Слід розглянути потенціал діяльнісного підходу як у сприйманні естетичного об'єкту, так і в процесі художнього самовираження, включаючи дозображувальний етап, який передує створенню образу на папері. Це може відбуватися за допомогою включення дитини в дослідження, ігровий процес, проєктну діяльність.

Процес дослідження художньо-естетичних об'єктів може бути пов'язаним із дослідженням: художніх інструментів (традиційних і нетрадиційних матеріалів); засобів художньої виразності (кольору, його сполучень, палітри, кольорової плями, форми, лінії, крапки, штриху тощо); естетичних об'єктів на основі емоційно-почуттєвого сприймання (дитина обстежує, розглядає, занурюється в художній образ, імітує його, відтворює своїми рухами – мімікою, жестами, всім тілом, словом тощо).

Ігрова діяльність за своєю природою є спорідненою з образотворчістю. Гра для дитини є процесом створення живої картини, для написання якої нею використовуються замість пензлика і фарб на площині – дії в просторі з предметами, іграшками, уявними образами героїв із певними емоціями, почуттями, фантазіями, діалогом – і проживається реальне життя. Гра супроводжує процес створення художнього образу під час малювання, ліплення, аплікації, допомагає дитині «оживити» уявних героїв, оперувати ними, комунікувати з ними і від них, моделювати різні сюжети, організовувати художній простір на площині або в об'ємі тощо. В основі гри та образотворчої діяльності лежить творчий процес, в якому дитина поєднує свій когнітивний досвід, бажання, настрої і виступає ініціатором, транслятором, генератором ідей, справжнім творцем. Педагогічна підтримка ігрової природи образотворення під час художньої діяльності сприяє мотивації, активізації, винахідництву і мистецько-творчому самовираженню кожної дитини.

Можливість зайняти активну позицію надає дитині старшого дошкільного віку проєкт, у якому вибираються за бажанням вид діяльності, художня місія, матеріали та інструменти, способи зображення, генеруються ідеї і втілюються в художньому образі під час індивідуальної або командної творчості. Художні проєкти мають великий потенціал для особистісного розвитку дітей дошкільного віку: об'єднують у спільній, цікавій для всіх діяльності, забезпечують спілкування, обговорення, командне генерування ідей, розподіл виконавських ролей, спільну художню творчість, продуктом якої може стати один великий малюнок, композиція на площині або в об'ємі

чи складатися з індивідуальних робіт в єдину композицію. Кінцевим результатом може стати об'єднання творчих продуктів і маленьких творців у єдину творчу спільноту.

Таким чином, діяльнісний підхід на основі організації гри, дослідження або проєктної діяльності сприяє організації художньо-творчого самовираження кожної дитини, забезпечує її активність, ініціативність, свободу, творчість, комунікацію, створює позитивний настрій, допомагає кожному досягти успіху, отримати задоволення, відчути радість і мотивує до подальшої художньо-продуктивної активності.

Заняття з образотворчої діяльності можуть мати різну форму, структуру, але важливо під час проєктування педагогічного процесу враховувати емоційно-ціннісний аспект художньої творчості і розбудувати шлях естетичного пізнання і самовираження від подиву до своєрідного творчого піднесення, в якому дитина відчує стан натхнення, радості, успіху, задоволення. Зазначена траєкторія творчості на занятті може розпочинатися з першого «кроку назустріч», який фасилітується педагогом за допомогою методів і прийомів, що налаштовують дітей на активне самовираження і виявлення особистісного ставлення.

Включення на початку діяльності ігрових прийомів за допомогою предметів надає дитині можливість вибрати будь-який матеріал і використати його як інструмент самовираження, пов'язати з асоціаціями із власного досвіду, настроєм, бажанням і «легко стартувати» у творчий процес. Дрібний предмет здійснює велику послугу: дитина через нього презентує себе, стверджується у сміливості, впевненості у власних силах, що сприяє творчості на наступних етапах.

Перший крок мотивує на подальшу активність: здивування, зацікавленість, задоволення рухають дитину до процесу занурення в тему, дослідження естетичного об'єкта, художнього образу у творі мистецтва. Назва твору і прізвища митців, які педагоги намагаються на цьому етапі завчити з дітьми, не збагатять когнітивний досвід правопівкульного дошкільника. Коли ж діти оживлюють художній образ і відтворюють характер героїв, «входять» у картину і відчувають її за допомогою ігрових прийомів, то відбувається збагачення емоційно-почуттєвої сфери особистості. Діти закривають очі і на внутрішньому екрані спостерігають барви, які випромінює музика. Зустріч з естетичним об'єктом за допомогою ігрового прийому перетворюється на спілкування, у ході якого діти визначають особливості і висловлюють у формі компліменту, який ініціювали

самостійно: «Яблучко, яке ти духмяне, червоне, смачне, щокасте...!». І це дослідження якісних характеристик яблука відбувається на рівні емоційно-почуттєвого сприймання і особистісного ставлення. Етап вільного емоційного вираження, висловлення, словотворення налаштовує дитину на ініціювання творчості, актуалізує її потребу в самовираженні, чого не відбувається на занятті, коли педагог лише озвучує тему і навчає способам творення.

Творча потреба вимагає активності – і рухової в першу чергу. Тому розпочати процес самовираження для дитини природно через рух, що можна забезпечити за допомогою різних ігрових прийомів: «імітація образу» (своєрідне малювання власним тілом у просторі, проживання образу), «малювання руками в повітрі» (створення простої форми великого розміру) та інші, які не лише підготують до формоутворення за допомогою дрібно моторики на площині, а й забезпечать вільний і вмотивований творчий процес.

Необхідною умовою для творчості є свобода вибору матеріалів, інструментів, способів зображення для художньої діяльності. Дитина має вибирати форми для декорування або домальовування (вони можуть бути різними за кольором, величиною або за формами), технічні засоби (для графіки – олівці, фломастери, воскові або звичайні крейдочки, вугілля тощо; для живопису – фарби та інструменти, нетрадиційні засоби), способи і прийоми (за допомогою підготовлених власноруч педагогом декількох малюнків із різними варіантами зображень та демонстрації прийомів за потребою дітей).

Якщо процесом власного образотворення керує дитина, вона вільно виражає особистий досвід, уявлення, ставлення, бажання, мрії, уяву, фантазії

тощо. Роль педагога полягає у супроводі за потребою дитини процесу її саморозкриття. У ході творення дитина відчуває почуття задоволення, яке переноситься на продукт творчості, тому кожній дитині свій малюнок подобається найбільше, і вона із задоволенням розповідає про нього! Це є ціннісною особливістю малювання, адже надихає дитину на подальшу творчість. Місія педагога на завершальному етапі полягає у підтримці почуття задоволення кожної дитини, презентації творчих результатів на облаштованій виставці та об'єднанні дітей і батьків у спільній радості від художньої творчості.

Висновки. Отже, проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що діяльнісний підхід у художньо-продуктивній творчості виходить за межі технічних умінь та навичок і забезпечує ефективне включення кожної дитини в активне самовираження зручними для неї засобами, занурення у мистецтво і проживання художнього образу на емоційно-почуттєвому рівні, свободу вибору зображувальних засобів. Художньо-продуктивна діяльність набуває для дитини характеристики дослідження, гри, проектної діяльності. У результаті запровадження діяльнісного підходу в художньо-продуктивну творчість дитини дошкільного віку відбувається формування мистецько-творчої компетентності, емоційно-ціннісного ставлення до естетичних об'єктів, забезпечення задоволення від мистецької діяльності, можливості художньо-творчого самовираження кожної дитини.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в дослідженні й обґрунтуванні науково-методичного супроводу розвитку професійної компетентності педагогів щодо запровадження діяльнісного підходу в мистецькому напрямі дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Висоцька О. Є. Розвиток життєвих компетентностей особистості засобами діяльнісної педагогіки. *Формування ціннісно-змістовної сфери дітей дошкільного та молодшого шкільного віку* : матеріали обласної науково-практичної конференції, 28 березня 2018 р. Дніпро, 2018. 531 с.
2. Газман О. С. От авторитарного образования к педагогике свободы. Новые ценности образования: содержание гуманистического образования. Москва, 1995. С. 16–45.
3. Іванюк Г. І., Січкара А. Д. Діяльнісний підхід до навчання й виховання дітей дошкільного віку в історико-педагогічному контексті ХХ століття. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 2(46). С. 119–129.
4. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання : методичний посібник. Харків, 2015. 178 с.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2021 р. № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (державного стандарту дошкільної освіти): нова редакція». URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
6. Підсумки Всесвітнього економічного форуму у Давосі (2019): висновки для України. Резюме. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/1_Davos_2019-a5129.pdf.
7. Рома О. Ю. Діяльнісний підхід в освіті: переосмислення концепту. *Матеріали VI Міжнарод. наук.-практ. конф. «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи»*, м. Запоріжжя, 12–18.05.2020. Запоріжжя, 2020. Вип. 1(38)/2020. URL: <https://drive.google.com/file/d/1AFbBnC6xv30yyQHQ9SsqoUG86HmMmMd5pT>.

8. Hirsh-Pasek, K., Zosh, J. M., Golinkoff, R., Gray, J., Robb, M., & Kaufman, J. (2015). Putting education in «educational» apps: Lessons from the Science of Learning. *Psychological Science in the Public Interest*. № 16. P. 3–34.

REFERENCES

1. Vysocjka O. Je. (2018) Rozvytok zhyttjyvykh kompetentnostej osobystosti zasobamy dijajlnisnoji pedagoghiky. [Development of life competencies of the individual by means of activity pedagogy]. «Formuvannja cinnisno-zmistovnoji sfery ditej doshkiljnogho ta molodshogho shkiljnogho viku»: materialy oblasnoji naukovy-praktychnoji konferenciji. Dnipro. 531 p. [in Ukrainian].
2. Ghazman O. S. Ot avtorytarnogho obrazovanyja k pedagoghyke svobody. [From authoritarian education to pedagogy of freedom]. *Novye cennosti obrazovanyja: sodержanye ghumanistycheskogho obrazovanyja*. M., 1995. S. 16–45. [in Russian].
3. Ivanjuk Gh. I., Sichkar A. D. (2015) Dijajlnisnyj pidkhd do navchannja j vykhovannja ditej doshkiljnogho viku v istoryko-pedagoghichnomu konteksti XX stolittja. [Activity approach to education and upbringing of preschool children in the historical and pedagogical context of the XX century]. *Pedagoghichni nauky: teorija, istorija, innovacijni tekhnologhiji*, № 2 (46). pp. 119-129. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01-/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian].
4. Masol L. M. (2015). Khudozhnjo-pedagoghichni tekhnologhiji v osnovnij shkoli: jednistj navchannja i vykhovannja. [Art and pedagogical technologies in primary school: the unity of teaching and education] : metod. posib. Kharkiv. 178 p. [in Ukrainian].
5. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 12 sichnia 2021 r. № 33 «Pro zatverdzhennia Bazovoho komponenta doshkilnoi osvity (derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity) nova redaktsiia» [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of January 12, 2021 № 33 "On approval of the Basic component of preschool education (state standard of preschool education) new version"]. Retvited from : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponentadoshkilnoyi-osvity-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osvity-nova-redakciya>. [in Ukrainian].
6. Pidsumky vsesvitnjogho ekonomichnogho forumu u Davosi (2019): [Results of the World Economic Forum in Davos: conclusions for Ukraine.]. *Rezjume*. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/-files/1_Davos_2019-a5129.pdf [in Ukrainian].
7. Roma O. Ju. (2020) Dijajlnisnyj pidkhd v osviti: pereosmylennja konceptu. [Activity approach in education: rethinking the concept]. *Elektronnyj zbirnyk naukovykh pracj Zaporizjkogho oblasnogho instytutu pisljadyplomnoji pedagoghichnoji osvity : materialy VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Neperervna osvita novogho storichchja: dosjaghnennja ta perspektyvy» (12–18.05.2020 r., m. Zaporizhzhja)*. Vyp. 1 (38)/2020. URL: <https://drive.google.com/file/d/1AFbbnC6xv30yYQH9SsqUG86HmMd5pT> [in Ukrainian].
8. Hirsh-Pasek, K., Zosh, J. M., Golinkoff, R., Gray, J., Robb, M., & Kaufman, J. (2015). Putting education in “educational” apps: Lessons from the Science of Learning. *Psychological Science in the Public Interest*, 16, 3-34. [in English].